

Motion till riksdagen 2006/07:N264

av **Kent Persson m.fl. (v)**

Uranbrytning i Sverige

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inte ska ge tillstånd för uranbrytning i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen aktivt ska verka för att Euratomfördraget upphävs så att klyvbart material inte betraktas som gemensam EU-egendom.

Bakgrund

Uran är ett metalliskt grundämne som finns naturligt i jordskorpan. Det finns flera olika isotoper av uran och samtliga är radioaktiva. De vanligaste isotoperna av uran har låg radioaktivitet. Uran är giftigt även i mycket små mängder.

Den klyvbara isotopen U235 kan användas till kärnreaktorer och bomber. För att det skall kunna användas till bränsle i de flesta reaktorer krävs att halten U235 ökar till några procent. För detta krävs isotopanrikning. Höganriktat uran kan användas till kärnvapen.

När uranet i uranmalm naturligt sönderfaller bildas sönderfallsprodukter där slutprodukten är stabilt bly. I kedjan av sönderfall bildas radium som utgör huvuddelen av strålningen från uranmalm. När radium sönderfaller bildas radioaktiv radongas som är en stor hälsofara i urangruvorna.

Uranmalmerna innehåller ofta mindre än 1 % uran. Det som är avgörande för om uranförekomster är ekonomiskt intressanta för brytning är halten. Uranreserven i världen brukar därför redovisas utifrån vad som är lönsamt att utvinna. Uranreserven uppskattas till ungefär 3 miljoner ton och de största tillgångarna finns i Australien, Kazakstan, Kanada och USA.

Fel! Okänt namn på

2 Uran i Sverige

Uran finns i stora delar av vår berggrund. Den största mängden uran finns i alunskiffrar i bland annat Skåne, Västergötland, Östergötland, Närke och Jämtland. Uranhalten är högst i ett område i Billingen-Falbygden i Västergötland, ca 400 g/ton.

Urbergsmalmerna i Norrland har lokala förekomster med 1 kg/ton eller mer. Uran i urberg finns huvudsakligen i södra och mellersta Norrland. Urbergsförekomsterna är vanligen små men uranhalten kan i s.k. sprickmineraliseringar lokalt vara hög.

3 Uranbrytning

Uranpriset har stigit kraftigt de senaste åren. Brytning har skett och pågår i flera länder.

Urbefolkningar i Kanada och Australien har fått betala ett högt pris för att möjliggöra elproduktion från kärnkraftverk. Dagbrottsbrytningen skapar stora ärr i jordytan. Vid samtliga typer av brytning måste stora mängder av lågstrålande material skyfflas undan. Dessutom ger brytningen utsläpp av tungmetaller samt svårhanterliga avfallsproblem. Miljöriskerna vid uranbrytning är således mycket stora och riskerna för bestående miljöskador är betydande.

I Sverige producerades uran för första gången i Kvarntorp i Närke på 1950-talet. Det utvanns då som en biprodukt av oljeutvinningen ur alunskiffer. På 60-talet utvanns 200 ton uran i ett alunskifferområde i Ranstad. Verksamheten pågick några år innan den sedan lades ned på grund av olönsamhet och miljöskäl.

4 Prospektering i Sverige

I Sverige prospekterar för närvarande internationella företag efter uran på ett 20-tal platser från Västsverige till Lappland. Företag har också fått undersökningstillstånd med uran som förstahandsval. Syftet med ett undersökningstillstånd är att det skall möjliggöra fynd av en malm som kan utvinnas. Ett undersökningstillstånd ger dessutom sökanden ensamrätt till ett område. En del bolag gör heller ingen hemlighet av att man söker uran för att kunna bryta i framtiden. Det har än så länge inte givits något tillstånd för brytning i Sverige. Anläggningar för brytning av uranhaltigt material skall tillåtelseprövas av regeringen enligt miljöbalken.

5 Hot om framtida uranbrytning i Sverige

Då priserna på uran stigit kraftigt de senaste åren och regeringspartier förespråkar en framtida utbyggnad av kärnkraften ser vi med oro på framtida tillåtlighetsprövningar för uranbrytning.

Vänsterpartiet anser att kärnkraften skall avvecklas. Alltifrån uranbrytningen, via driften av reaktorena, till slutförvaret av det högaktiva avfallet är stora risker förknippade med kärnkraften. Ett flertal allvarliga tillbud har inträffat vid våra reaktorer. Avvecklingen skall ske i jämn takt och vi anser att det bör utredas hur ytterligare en reaktor kan stängas senast år 2010. Sverige skall sträva efter en ekologiskt hållbar energiförsörjning. Att påbörja en miljöfarlig uranbrytning för att försörja kärnkraftsindustrin, som borde avvecklas, är ett misstag. Vi anser att regeringen inte ska ge tillstånd för uranbrytning.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Uran i Sverige tillhör EU

Enligt Euratomfördraget är allt klyvbart material gemensam EU-egendom. Medlemsländer, företag och personer som producerat eller importerat materialet skall ha obegränsad rätt att utnyttja det – men Euratomfördraget ger EU företrädesrätt. Fördraget skrevs när man förväntade sig en kommande brist på uran. Euratoms förespråkare försvarar texten med att det i praktiken ändå aldrig har kommit till användning. Det finns enligt Vänsterpartiet en uppenbar risk att vi i enlighet med fördraget kan tvingas bidra med uran till europeiska kärnkraftverk och kärnvapen. Vi anser att Euratomfördraget är föråldrat och att det ska hävas. Regeringen skall i förhandlingar verka för att Euratomfördraget upphävs så att klyvbart material inte betraktas som gemensam EU-egendom.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 28 oktober 2006

Kent Persson (v)

Josefin Brink (v)

Kalle Larsson (v)

Gunilla Wahlén (v)

Torbjörn Björlund (v)

LiseLotte Olsson (v)

Alice Åström (v)